

2010 vedtatt å gjennomføre delprosjekt ved de påfølgende søknadsomgangene for begrensede geografiske områder. Prosjektene har hatt som formål å identifisere årsaker til avvik i dyretall for storfe mellom registreringer knyttet til produksjonstilskudd og Husdyrregisteret, og å redusere denne differansen.

Etter tidligere fastsatt tidsplan skulle det ved jordbruksoppgjøret i 2010 vedtas en utvidelse av delprosjektet til å bli en nasjonal ordning. På bakgrunn av erfaringene fra delprosjektene, med store utfordringer knyttet til retting av feil i Husdyrregisteret, er Mattilsynet og SLF enige om at det fortsatt vil være uforsvarlig å iverksette en nasjonal ordning for avtaleåret 2011-2012. For avtaleåret 2011-2012 anbefaler Mattilsynet og SLF at delprosjektet utvides til også å omfatte kommunene som dekkes av Mattilsynets Distriktskontorer for Nord-Østerdal, Øst-Hedmark, Hedmarken, Gudbrandsdal, Romerike, Vest-Agder, Sunnfjord og Ytre Sogn, Hallingdal, Hadeland og Ringerike, Innherred, Sør-Innherred, Gauldal, Trondheim og Orkdal, Romsdal og Midt-Troms.

Det vil ikke være behov for noen særskilt bevilgning til dette arbeidet over jordbruksavtalen for 2011-2012. Statens forhandlingsutvalg støtter forslaget fra SLF og Mattilsynet.

7.9.5 Evaluering av tilskudd til beiting

Stimulans til økt beiting og til å utnytte utmarksressursene har blitt høyt prioritert i de seneste jordbruksoppgjørene. Vi har i dag flere tilskuddsordninger rettet mot beiting eller beitende dyr som er delvis overlappende eller tilgrensende:

- Tilskudd til dyr på beite
- Utmarksbeitetilskudd
- Areal- og kulturlandskapstilskudd til innmarksbeite
- Beitetilskudd under de regionale miljøprogrammene

Statens forhandlingsutvalg foreslår en ekstern evaluering av beiteordningene med følgende mandat:

Det foretas en gjennomgang av alle tilskuddsordninger med sikte på å stimulere beiting. Evalueringen skal særlig vurdere måloppnåelse, ressursinnsats, og forvaltning.

Evalueringen skal også vurdere utforming av ordningene med sikte på økt målretting og enklere forvaltning, samt vurdere ansvarsfordeling mellom nasjonalt og regionalt nivå.

Avtalepartene oppnevner en referansegruppe til prosjektet.

7.10 Velferdsordninger

7.10.1 Tilskudd til avløsning ferie og fritid

Partene er enige i at det er viktig å ha gode velferdsordninger, bl.a. for å bidra til rekrutteringen til landbruket. For at avløserlag og jordbruksforetak skal kunne oppnå bedre mulighet til å bruke arbeidskraft med god kompetanse og erfaring, økes satsene for tilskudd til avløsning ved ferie og fritid med 4 pst. Maksimalbeløpet for tilskuddsordningen økes tilsvarende med 2 600 kroner til 66 600 kroner per foretak.

Endringene av satser og maksimalbeløp gjøres gjeldende for avløsergrunnlaget allerede i 2011, slik at økningene får effekt på utbetalingene av tilskuddet i 2012.

Antall utbetalinger av tilskuddet per år

Ved jordbruksoppgjøret 2010 ble det i Sluttprotokollen fastsatt at ”Partene er enige om å gjennomgå juridiske og forvaltningsmessige sider med sikte på delt utbetaling av avløser-tilskudd ferie og fritid.” Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at teksten fra Sluttprotokollen ikke innebærer et krav til etablering av en ekstra utbetaling per år av tilskuddet, men at dette kun skal gjennomføres dersom juridiske og forvaltningsmessige forhold tilsier det.

Statens landbruksforvaltning (SLF) har utredet ulike alternativer for gjennomføring av en ekstra utbetaling av avløsertilskuddet i samsvar med forutsetningene fra Sluttprotokollen 2010. SLFs anbefaling er at det ikke settes i verk en ekstra utbetaling fordi dette vil medføre kostnader og betydelig merarbeid for forvaltningen, og som har liten effekt på tidspunkt for kjøp av avløsertjenester gjennom året. SLF vurderer at det å øke fra én til to utbetalingsomganger per år, ikke vil endre fordelingen av gjennomført avløsning gjennom året, og viser til at også da det tidligere var fire utbetalinger per år, var det en betydelig sesongvariasjon i utlønningen.

SLF peker i sin rapport på at delt utbetaling eventuelt kan gjennomføres for medlemmer i avløserlag, men at dette vil være vesentlig mer komplisert å gjennomføre for produsenter med egen avløser / som deltar i avløsering. Sistnevnte gruppe utgjorde hele 55,3 pst. av antall foretak som mottok avløsertilskudd i 2010. Dersom utbetalingsrutinene for avløsertilskuddet skulle endres, måtte man vektlegge en lik løsning for alle jordbruksforetak.

Statens forhandlingsutvalg støtter SLFs anbefaling. Et av hovedargumentene for endring av nåværende ordning med én utbetaling, er en positiv likviditetseffekt overfor jordbruksforetakene, slik at deres bruk av avløsere skal endres. Når det gjelder likviditetssituasjonen for jordbruksforetakene i forhold til avløsertilskuddet, kan det vises til at da man vedtok å redusere antall utbetalinger fra 4 til 2 per år, slo man sammen 2 AK-utbetalinger per år til én utbetaling i februar måned. Likviditetseffekten av endringene for AK overstiger langt effekten av færre utbetalinger av avløsertilskuddet.

Det kan også vises til at samlet utbetaling av produksjonstilskudd i februar måned i vesentlig grad overstiger utbetalingen av produksjonstilskudd / avløsertilskudd ferie og fritid i juni, med hhv. 61 og 39 pst. av totalutbetalingen vurdert ut fra de to siste utbetalingsomgangene. Utbetalingene i februar måned bidrar til en positiv likviditet for jordbruksforetakene, og bør gi grunnlag for mulighet til avlønning av avløsere i første halvår.

Jordbruksforetak vil normalt ha mange inn- og utbetalinger gjennom året, og den isolerte likviditetseffekten av en delt utbetaling av avløsertilskudd vil dermed være vanskelig å måle. Det at staten ved de siste jordbruksoppgjørene har bedret de økonomiske rammevilkårene for næringen, inkl. økning av satsene og maksimalbeløp for

avløsertilskuddet, bør derfor anses som det viktigste tiltaket med hensyn på å gi mulighet for avlønning av avløsere.

Oppstart av jordbruksforetak vil normalt skje etter et eierskifte for en landbruks eiendom. Statens forhandlingsutvalg mener at tidligere og ny eier ved eierskifter særskilt bør hensynta utbetalingene av tilskuddsmidler. Dersom tidligere eier blir mottaker av både avløsertilskudd og produksjonstilskuddene for husdyr og planteproduksjon etter eierskiftet, vil det være rimelig at ny eier får en kompensasjon for dette. Det kan også vises til at ny eier kan bruke tidligere eiers produksjonsomfang i året før overtakelse, som basis for fastsetting av sitt avløsergrunnlag.

Kravet om innføring av én ekstra utbetalingsomgang er knyttet til at bøndene ikke bruker avløsere jamnt gjennom året, men har større bruk av avløserne mot slutten av året. Statens forhandlingsutvalg mener det må være bøndenes eget valg når de vil bruke avløsere i løpet av året, og at dette ikke bør reguleres gjennom flere utbetalingsomganger. Bønder er selvstendige næringsdrivende, og en må legge til grunn at de selv må kunne velge sin tilpasning.

SLF viser til at en endring til delt utbetaling ikke vil være et effektivt virkemiddel for å endre bruken av avløsning gjennom året. Innføring av delt utbetaling av tilskuddet vil ikke være i samsvar med målsettingen om forenkling av virkemiddelsystemet. Statens forhandlingsutvalg kan derfor ikke gi tilslutning til at det etableres en ny delutbetaling av avløsertilskudd ferie og fritid.

7.10.2 Tilskudd til avløsning ved sykdom

Det er viktig med gode velferdsordninger og at produsentene har sikkerhet ved sykdom, svangerskap/fødsel, syke barn og dødsfall. Statens forhandlingsutvalg er derfor enig i Jordbrukets forslag om å heve maksimal dagsats for tilskudd til avløsning ved sykdom m.v. fra 1 250 til 1 300 kroner. Endringen vil også styrke landbruksvikarordningen.

Avkorting ved inntekt utenom bruket

I Jordbrukets Krav er det i pkt. 7.6.2 foreslått at bønder som også arbeider utenfor gården, ikke skal få redusert utbetalingen av tilskudd til avløsning ved sykdom m.v. Tilskuddet blir etter dagens regelverk avkortet med sykepenger, andre trygdeytelser, pensjon og med inntekt fra arbeid utenom foretaket. Dette betyr at heltidsbrukere i de fleste tilfeller får utbetalt tilskuddet uavkortet i karenperioden. For de som har arbeid utenom foretaket blir sykepenger både fra næring og annet yrke trukket.

Statens forhandlingsutvalg vil vise til at forslaget fra jordbruket i relativt betydelig grad kan øke behovet for midler til ordningen. I Jordbrukets forslag er det lagt til grunn et beløp på 20 mill. kroner. SLF oppgir at tilgjengelig statistikk ikke gir grunnlag for å anslå et beløp for hvor mye kostnadene ved ordningen vil stige om avkorting avvikles. Det foreligger ikke data over hvor store beløp som samlet er trukket gjennom avkorting, og det er ukjent hvor mange foretak som ikke har søkt om tilskuddet pga. gjeldende beregningsregler. For eventuelt å oppnå et bedre vurderingsgrunnlag, må omfanget av arbeid utenom foretaket kartlegges.

Det kan stilles spørsmål ved om det er en riktig prioritering av begrensede rammer over Jordbruksavtalen å gi full ytelse over sykeavløsningsordningen til personer som i mindre grad har arbeid innenfor landbruket, og som mottar større trygdeytelser, lønn o.a. knyttet til annet arbeid. Statens forhandlingsutvalg kan derfor ikke slutte seg til forslaget om en utvidelse av tilskuddsordningen for avløsning ved sykdom m.v.

Tidskonto ved foreldrepermisjon

Jordbruket foreslår at regelverket ved tilskudd til avløsning skal samordnes med NAVs regler for bruk av tidskonto ved foreldrepermisjon. NAVs ordning gir foreldrene mulighet til å ta ut fastsatt antall uker permisjon fordelt over barnets 3 første leveår. Etter gjeldende bestemmelser for tilskudd til avløsning må permisjonstida tas sammenhengende som 80 eller 100 pst. foreldrepermisjon.

Mulighet til fordeling av permisjonen over flere år vil være krevende å gjennomføre i forhold til avløsertilskudd sykdom, bl.a. ut fra kontrollhensyn. En slik endring vil medføre kostnader til utredning, opplæring og tilpasning av fagsystemer. En eventuell endring av bestemmelsene for harmonisering med NAVs regelverk må derfor utredes nærmere. Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor at SLF utreder dette spørsmålet til neste jordbruksoppgjør.

Arbeidsavklaringspenger

Jordbruket viser til NAVs ordning med arbeidsavklaringspenger og at ordningen ikke fungerer tilfredsstillende for bønder. På dette grunnlag foreslås det en begrenset utvidelse av sykeavløsningsordningen.

Etter forskriften for avløsertilskudd opphører retten til tilskuddet etter sykmelding i til sammen 365 dager innenfor en tre-års periode. Når en som er syk går over på arbeidsavklaringspenger, har personen allerede vært sykemeldt i ett år. Personen vil ha hatt rett til avløsertilskudd i dette året, men ved videre sykmelding faller retten til tilskuddet bort.

Dersom det skal gis tilskudd utover perioden med sykepenger (ett år), er det nødvendig med dispensasjon. Dette kan gis for en begrenset periode i særlige tilfeller. Statens forhandlingsutvalg mener at det ikke kan legges til grunn at tilskuddsordninger over Jordbruksavtalen skal avhjelpe problemer knyttet til andre forvaltningssektorer.

7.10.3 Tilskudd til landbruksvikarordningen

Statens forhandlingsutvalg vil vise til at økningen av maksimal dagsats for tilskudd til avløsning ved sykdom m.v. fra 1 250 til 1 300 kroner også vil styrke landbruksvikarordningen.

7.10.4 HMS i landbruket

I jordbruksoppgjøret 2010 ble partene enige om å følge opp forslagene i arbeidsgrupperapporten *Helse, miljø og sikkerhet i landbruket -organisering og arbeidsformer*. Arbeidet videreføres i 2012 bl.a. i regi av Landbrukets HMS-tjeneste, som tilbyr rådgiving i form av medlemskap, kurs, krisebistand og tilleggstjenester.

Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Landbrukets HMS-tjeneste, Norsk landbruksrådgiving, Norske landbrukstjenester, Gjensidige og KSL Matmerk arbeider for å organisere et nytt landbrukets verneutvalg. De samme aktørene er også i ferd med å utarbeide en kampanje for HMS i landbruket.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å bevilge 14 mill. kroner til Landbrukets HMS-tjeneste i 2012. Videre foreslås det å bevilge 1 mill. kroner til en kampanje for HMS i landbruket. Kampanjen skal godkjennes av avtalepartene. Det forutsettes at private aktører vil kunne bidra med tilsvarende beløp.

7.11 Andre politikkområder

7.11.1 Mottaksplikt

Et partssammensatt utvalg har i rapport avgitt 17.3.11 evaluert mottaksplikten knyttet til markedsreguleringen i jordbruket. Statens forhandlingsutvalg er enig i forslagene fra flertallet i arbeidsgruppen, om at markedsregulator innen de enkelte sektorene (Tine, Nortura og Norske Felleskjøp) skal framlegge sine prisbetingelser rettet mot produsent for avtalepartene i forkant av jordbruksforhandlingene.

7.11.2 Norsk landbruksrådgiving

Norsk landbruksrådgiving (NLR) driver faglig utvikling og uavhengig rådgiving i landbruket gjennom 41 lokale rådgivingsenheter. Rådgivingsenhetene er faglig bindeledd mellom landbruksforskningen og landbruket. Rådgiving gis i planteproduksjon, teknikk, næringsutvikling, foretaksøkonomi og miljøtiltak. Statens forhandlingsutvalg foreslår å bevilge 40 mill. kroner i grunntilskudd til dette arbeidet i 2012.

NLR overtok fra 01.01.2010 ansvaret for byggteknisk rådgiving og planlegging i landbruket i hele landet. Dette ansvaret lå tidligere hos Fylkesmannen. En gruppe bestående av avtalepartene og NLR har sett på framtidig behov for offentlig støtte til tjenesten. Gruppen foreslår at det gis 7 mill. kroner i støtte i 2012 og at støtten reduseres årlig med 0,5 mill. kroner de etterfølgende år. For å finansiere NLRs arbeid på dette området, foreslår Statens forhandlingsutvalg å avsette 7 mill. kroner for 2012.

NLR fikk i jordbruksoppjøret 2010 1,5 mill. kroner til å starte med regional rådgiving i maskinteknikk fra 2011. Bevilgningen foreslås videreført i 2012.

Total bevilgning til Norsk landbruksrådgiving blir etter dette 48,5 mill. kroner for 2012.

Tabell 7.10 Fordeling av bevilgning til Norsk landbruksrådgiving 2011 og 2012.

	Budsjett 2011 mill. kr	Forslag 2012 mill. kr
Grunntilskudd til rådgivingsaktivitet	39,0	40,0
Teknisk planlegging	7,0	7,0
Maskinteknisk rådgiving	1,5	1,5
SUM tilskudd NLR	47,5	48,5